

Helsingin sosiaaliviraston johtava lakimies Tapio Rätty käsittelee palstalla sosiaalihuollon ajankohtaisia lakikysymyksiä.

Lakisivut tarjoavat juridista hyötytietoa sosiaalialan ammattilaisille.

Juristin nurkkaus -palstan lisäksi sivuilla julkaistaan muita sosiaalialan juristien kirjoituksia, lakiuutisia ja lakitiedon verkkopalvelujen esittelyjä.

Vireillä eduskunnassa -palstalle kootaan hallituksen lakiesityksiä.

Kerro meille, mitä aiheita toivot sivuilla käsiteltävän: palaute@sosiaaliturva.fi

Palstalla aiemmin julkaistuja kirjoituksia on koottu artikkelipankkiin: www.sosiaaliturva.fi

Miten ja missä laajuudessa kunnan on järjestettävä päivähoitoa, kun lapsen vanhemmat asuvat eri kunnissa ja lapsi tarvitsee päivähoitoa molemmissa kunnissa?

Päivähoitoa pitää järjestää lapsen tarpeen mukaan

Lapsi voi tarvita päivähoitoa kahdessa kunnassa esimerkiksi silloin, kun vanhemmilla on lapsensa laaja tapaamis- ja luonapito-oikeus. Lapsen tapaaminen on voitu toteuttaa vaikkapa siten, että lapsi on tapaajavanhemman luona vuorovierokoin toisella paikkakunnalla tai lapsi on kaksi viikkoa tapaajavanhempansa luona ja kaksi viikkoa sen vanhempansa luona, jonka luona hän huoltopäätöksen tai -sopimuksen mukaan asuu.

Lasten päivähoitolain 11 a §:n mukaan alle kouluikäisellä lapsella on subjektiivinen oikeus päivähoitoon ennen perusopetukseen siirtymistä. Päivähoitolain 11 §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Jos huoltajavanhemmalla on lapsensa laaja tapaamisoikeus ja lapsi oleskelee hänen luonaan ja päivähoiton tarve ilmenee tässä muussa kuin lapsen kotikunnassa, nähdäkseni tämän muun kunnan on järjestettävä lapselle hänen tarpeit-

ensa mukainen päivähoito siten kuin lasten päivähoidosta annetun lain 11 §:ssä ja 11 a §:ssä säädetään. Näissä tilanteissa päivähoiton tarve voi siis ilmetä sekä lapsen kotikunnassa että tapaajavanhemman kunnassa.

Lapsella on oikeus pitää yhteyttä vanhempansa

Sosiaalihuoltolain 15 §:n säännökset merkitsevät sitä, että kotikunta on velvollinen järjestämään asukkaalleen sosiaalipalveluja. Näihin sisältyy myös lapsen päivähoito.

Sosiaalihuoltolain 15 §:n mukaan kiireellisissä tapauksissa tai olosuhteiden muutoin niin vaatiessa kunnan on huolehdittava laitoshuollon ja muiden sosiaalipalveluiden järjestämisestä muullekin kunnassa oleskelevalle henkilölle kuin kunnan asukkaalle.

Sosiaalihuoltoasetuksen 4 §:n mukaan lain 15 §:ssä tarkoitettujen olosuhteiden on kiireellisten tapausten lisäksi katsottava olevan olemassa muun muassa silloin, kun henkilö opiskelun,

Stakesin asiantuntijaryhmä:

Sosiaaliturvaa koskevaa lainsäädäntöä tarkennettava

Monet erityisryhmien asumisvaihtoehtojen valintatilanteet sekä laitos- ja palveluasumisessa sovelletut rajoitukset saattavat loukata kansalaisten perusoikeuksia. Myös perustoimeentulon turvaamisessa on parannettavaa, toteaa Stakesin asettama oikeustieteen asiantuntijaryhmä.

Ryhmän kannanotot koskevat perustuslain 19 §:n 1 momentissa säädetyn välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon suhdetta toimeentulotukeen sekä sosiaali- ja terveyspalveluihin. Ryhmä on tarkastellut sitä erityisesti niissä yhteyksissä, joissa tavanomaiset palvelut eivät ole riittäviä henkilön avuttomuuden tai heikon aseman vuoksi. Tällöin palvelu muuttuu perustuslain tarkoittamaksi välttämättömäksi huolenpidoksi.

Tällaisia tilanteita liittyy myös asumiseen, erityisesti ulkona asuvien, laitoksista hoitajakson päättymisen vuoksi lähtevien, vankilasta vapautuvien ja muiden vastaavassa tilanteessa olevien henkilöiden elämäolosuhteisiin. Perusoikeudellisia ongelmia saattaa liittyä myös asumisvaihtoehtojen valintatilanteisiin sekä laitos- ja palveluasumiseen silloin, kun nämä on tulkittava henkilön kodiksi.

Henkilökohtainen koskemattomuus, ihmisarvon loukkaamattomuus, yksityiselämän suoja ja liikkumisvapaus ovat asioita, joihin tulee kiinnittää huomiota, kun kehitetään lainsäädäntöä ja hoitosuosituksia.

Stakesin Hyvinvointivaltion rajat -hankkeen oikeusryhmä selvitti niitä oikeudellisia vaatimuksia ja rajoitteita, joita perustuslaki, ihmisoikeussopimukset ja Euroopan unionin yhteisöoikeus asettavat sosiaaliturvaa koskivalle lainsäädännölle.

Stakesin Hyvinvointivaltion rajat -hankkeen oikeusryhmän raportti *Tällä lailla sosiaaliturvaa*.

Sosiaaliturvan saamisedellytyksistä ja -takeista Stakesin [www-sivuilla: www.stakes.fi](http://www.sivuilla:www.stakes.fi) > Julkaisut > Verkköjulkaisut > Raportteja-sarja 2006

työn tai vastaavien syiden vuoksi oleskelee kunnassa eikä hänen kotikuntansa sen takia ole muuttunut.

Lapsella on lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain mukaan oikeus pitää yhteyttä ja tavata vanhempaansa. Lapsen edun mukaista on siis huolehtia siitä, että tämä lapsen oikeus voidaan myös tosiasiaa toteuttaa. Edellä mainitut säännökset huomioon ottaen lienee siis selvää, että jos huoltajavanhemmalla on lapsensa laaja tapaamis- ja luonapito-oikeus ja hän hakee lapselleen kotikunnastaan päivähoitoa, kunnan on sitä myös järjestettävä.

Kotikunnalla ei yleensä ole korvausvelvollisuutta

Entä voiko kunta saada korvausta lapsen kotikunnalta järjestämästään päivähoitosta?

Sosiaalihuoltolain 15 ja 42 §:n säännösten mukaan kunnalla on oikeus saada asiakkaan kotikunnalta korvaus järjestämistään laitoshuollon palveluista. Lasten päivähoito ei ole säännöksessä tarkoitettua laitoshuoltoa. Lapsen oleskelukunnalle jää siten kustannusvastuu järjestämästään päivähoitosta, jollei lapsen kotikunta ole sitoutunut korvaamaan sitä. Korvaamiseen ei kotikunnalla ole nähdäkseen mitään velvollisuutta.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus katsoi tosin 10.7.2002 antamassaan ratkaisussa, että kunta A oli velvoitettava korvaamaan kunnalle B lapsen

päivähoidon järjestämisestä aiheutuneet kustannukset, koska lapselle oli järjestetty päivähoitoa B:n kunnassa lapsen asuessa tapaamisoikeutta koskevan sopimuksen mukaisesti isänsä luona tässä kunnassa.

Korkein hallinto-oikeus on puolestaan katsonut, että kun X:n kunta oli antanut lapselle päivähoitoa muussa kunnassa kuin lapsen kotikunnassa, ei lapsen kotikunta ollut velvollinen korvaamaan X:n kunnalle lasten päivähoitosta aiheutuneita kustannuksia, koska lapsen päivähoiton tarve oli esiintynyt nimenomaisesti X:n kunnassa (KHO 24.4.1988 T 1518).

Lasten päivähoiton kustannusten korvaaminen voi tulla kyseeseen lähinnä vain silloin, kun kysymys on huostaanotetusta lapsesta, joka on sijoitettu sijaishuoltoon muuhun kuntaan kuin sijaishuollon järjestämisvastuussa olevaan kuntaan. Tällaisessa tilanteessa päivähoiton järjestänyt kunta, siis lapsen sijoituskunta lienee oikeutettu saamaan korvauksen järjestämänsä päivähoiton kustannuksista lapsen huostaanotosta ja sijaishuollon järjestämisestä vastuussa olevalta kunnalta (ks. esim. KHO 28.10.2004 T 2741). ●

Laki lasten päivähoitosta 36/1973

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983

Lastensuojelulaki 683/1983

Sosiaalihuoltolaki 710/1982

Sosiaalihuoltoasetus 607/1983

Lait sekä korkeimman hallinto-oikeuden ja hallinto-oikeuksien ratkaisuja verkossa: www.finlex.fi

STM:n asiantuntijaryhmä:

Hengitysvajauksesta kärsivien avustajapalvelut subjektiiviseksi oikeudeksi

● Henkeä uhkaavaa hengitysvajaukseen sairastaville turvataan heidän tarvitsemansa avustajapalvelut subjektiivisella oikeudella, jos asiantuntijaryhmän ehdotus toteutuu. Tälle potilasryhmälle turvattaisiin myös mahdollisuus asua kotona aina, kun se on mahdollista.

Hallinnollisena terminä ryhmä ei käyttäisi enää käsitettä hengityshalvaus. Käsite ja sen taustalla oleva lain-säädäntö juontaa juurensa 1950-luvun poliokaudelta, jolloin haluttiin turvata poliopotilaiden hyvä hoito.

Nykyisin hengityshalvauspotilaita luokiteltujen potilaiden sairauksista alle kymmenen prosenttia on polion jälkitilasta aiheutuvia. Vuonna 2004 hengityshalvauspäätöksen saaneita potilaita oli Suomessa 135.

Hengityshalvauspotilaita koskevat säännökset kumottaisiin asiakasmaksulaista sekä asetuksista. Kotona tarvittavat palvelut ja riittävä toimeentulo turvattaisiin muuhun lainsäädäntöön tehtävillä muutoksilla.

Palvelut järjestettäisiin vastaavasti kuin muiden vammaispalveluja tarvitsevien henkilöiden palvelut. Valtio ottaisi nykyistä suuremman vastuun avustajatoiminnasta aiheutuvista kustannuksista.

Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmän raportti Hengityshalvauspotilaiden hoito (Selvityksiä 2006:61)
STM:n verkkosivuilla: www.stm.fi > Julkaisut

Lainlaatioille uudistettu perustuslakiopas

● Oikeusministeriön vuonna 2000 julkaisemasta Lainlaatijan perustuslakioppaasta on ilmestynyt uudistettu ja laajennettu laitos. Siinä käsitellään perustuslain huomioon ottamista lainvalmistelussa. Oppaalla halutaan parantaa lainvalmistelun laatua.

Lainlaatijan perustuslakiopas (2006:11) oikeusministeriön verkkosivuilla: www.om.fi > Julkaisut

VIREILLÄ EDUSKUNNASSA

UUSI LASTENSUOJELULAKI OHJAAISI KUNTIA AIEMPAA YKSITYISKOHTAISEMMIN

Lastensuojelun järjestämistä koskevista kunnan veloitteista säädettäisiin laissa nykyistä yksityiskohtaisemmin. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät tehtävät sekä lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun järjestäminen tulisi kuvata koko kunnan tasolla laadittavassa lastensuojelun suunnitelmassa. Ehkäisevä lastensuojelu määriteltäisiin uutena lastensuojelun toimintamuotona.

Lapsen osallisuuden vahvistamiseksi lapsen mielipiteen selvittämistä, kuulemista ja puhevallan käyttöä koskevia säännöksiä selkiytettäisiin. Lisäksi lakiin otettaisiin lapselle määrättävää edunvalvojaa koskeva säännös. Sen tavoitteena on varmistaa, että jokaisella lapsella on mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin päätöksiin.

Laissa säädettäisiin lastensuojelun asiakkuuden alkamisesta ja siihen liittyvästä määräraakan sidotusta lastensuojelutarpeen selvityksestä. Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle ja hänen perheelleen tulisi laatia yhdessä asianomaisten kanssa heidän tuen tarpeeseensa perustuva asiakassuunnitelma, joka tarkistettaisiin määräajoin.

Uutena keinona selvittää lapsen tuen tarve huoltajien tätä vastustaessa hallinto-oikeudelta voitaisiin hakea lupaa lapsen tutkimiseen. Lakiin sisältyisi myös lapsen läheisverkoston kartoittamista koskeva uusi säännös.

Huostaanottoa, lapsen kiireellistä sijoitusta ja huostaanotetun lapsen huoltoa koskevia säännöksiä sekä sijaishuoltoa ja jälkihuoltoa koskevia säännöksiä täsmennettäisiin.

Lastensuojelulaitoksissa hoidettavien lasten määrää ja laitosten henkilöstömitoitusta ajanmukaistettaisiin. Lastensuojelulaissa säädettäisiin myös sijaishuollon valvonnan tehostamiseksi valvontaan liittyvästä tiedonkulusta.

Tahdonvastaisia huostaanottoasioita koskevat päätökset tehtäisiin ensivaiheessa hallinto-oikeudessa kunnan sosiaalihuollosta vastaavan johtavan viranhaltijan hakemuksesta. Suostumukseen perustuvista ja kiireellisistä toimenpiteistä päättäisivät kunnan viranhaltijat. Oikeusturvalla erityisen merkittävässä asioissa asiakkailla olisi suora muutoksenhakuoikeus hallinto-oikeuteen.

Uuden lastensuojelulain on määrä tulla voimaan 11.2008.

Hallituksen esitys Eduskunnalle lastensuojelulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 252/2006)